

Máire Uí Shíthigh

Co. Chiarraí

An mbaineann an freagra seo le tuairim phearsanta an fhreagróra nó an bhfuil sé déanta thar ceann na heagraíochta thuasluaite?

Pearsanta

An bhfuil tú toilteanach go bhfoilseofar an freagra seo ar shuíomh gréasáin na Roinne www.ahg.gov.ie?

Tá

Cumarsáid faoi alt 9 den Acht (Litreacha, ríomhphoist & cora poist)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cumarsáid a fhreagairt sa teanga ina bhfuarthas í;
- Faisnéis i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach a eisiúint i nGaeilge nó go dátheangach.

1. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

A. Molaim go mbeadh seirbhís chustaiméara ar fáil do phobal na Gaeilge i ngach Comhlacht Poiblí chun freastal ar fhiosrúcháin ón bpobal sa dá theanga oifigiúil. B. Beidh gá le córas nua earcaíochta agus oiliúna náisiúnta a chinnteoidh go ndéanfar céatadán ard daoine le líofacht Gaeilge a earcú go dtí an tSeirbhis Phoiblí, ionas gur féidir le na Comhlachtaí Poiblí seirbhís trí Ghaeilge a sholáthar don bpobal. C. Molaim gur cheart dualgas reachtúil a chur ar chomhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí a sholáthar trí mheán na Gaeilge sa Ghaeltacht ar chomhchaighdeán leis na seirbhísí a chuirtear ar fáil trí Bhéarla in áiteanna eile.

Foilseacháin faoi alt 10 den Acht

Dualgais reatha faoin Acht:

- Doiciméid áirithe a fhoilsiú go comhuaineach i nGaeilge agus i mBéarla (m.sh. tuarascálacha bliantúla, cuntais iniúchta, tograí beartais phoiblí, ráitis straitéise srl.

2. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Molaim gur príoireacht leagan Gaeilge de fhoirmeacha clóite nó leictreonach a bheith ar fáil i nGaeilge atá intuigthe, glan. Uaireanta bíonn orm an leagan Béarla a fháil chun an leagan Gaeilge a thuiscint. Thabharfainn tosaíocht do na foilseacháin is mó éileamh ag an bpobal orthu agus go bhfoilseoidh na Comhlachtaí Pobail liosta na bhfoilseacháin

sin. Níl gá le leagan clóite den leagan Gaeilge de na cáipéis chorparáideacha - leagan leictreonach amháin. Bheadh sábháilt airgid ann.

Comharthaí, stáiseanóireacht & fógairtí taifeadta béil faoi na Rialacháin faoin Acht (I.R. Uimh. 391 de 2008)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cloí leis na Rialacháin maidir le húsáid na Gaeilge agus an Bhéarla ar chomharthaí, ar stáiseanóireacht agus i bhfógairtí taifeadta béil.

3. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Tá an dualgas seo riachtanach. Cuireann comharthaí tráchta féiniomhá tíre in iúl agus bíonn tionchar acu ar dhearcadh an phobail i leith thábhacht na teanga. Molaim Lámhleabhar na gComharthaí Tráchta a chomhnascadh le na Rialacháin Chomharthaíochta faoin Acht Teanga in aon chaipéis amháin a bheadh mar threoir comónta do chomharthaíocht dátheangach don earnáil phoiblí agus go n-usáidfeá téacs dath-chódaithe (seachas cló iodálach) chun idirdhealaú a dhéanamh idir an dá theanga.

Scéimeanna Teanga faoin Acht

Is iad na scéimeanna teanga croílár an Achta Teanga. Leagtar amach sna scéimeanna teanga an córas trína bhforbraíonn comhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí trí Ghaeilge thar thréimhse ama. Is trí na scéimeanna teanga a dhéileáiltear le húsáid na Gaeilge ar shuíomhanna gréasáin, ar bhileoga, ar bhróisiúir, ar fhoirmeacha, trí sheirbhísí teileafóin, trí sheirbhísí idirphearsanta eile, trí sheirbhísí ar líne srl.

4. (a) I do thuairimse, an bhfuil córas na scéimeanna teanga sásúil, an bhfuil sé iomarcach nó an dteastaíonn leasú air?

Tá gá le leasú.

4. (b) An bhfuil malairt córais a mholfá a bheadh níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla?

Ba cheart go mbeadh sé riachtanach d'aon scéim go mbeidh ar an gcomhlacht poiblí a bheith gníomhach ag cur i iúl don phobal na seirbhísí as Gaeilge atá ar fáil uathu.

Seirbhísí ó chomhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht

Sa chaoi is gur féidir leis an Stát tacú le stádas agus le húsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht, tá sé an-tábhachtach go mbeidh pobal na Gaeltachta ábalta a ngnóthaí oifigiúla a dhéanamh leis an Stát trí Ghaeilge.

5. (a) An bhfuil tú sásta leis na seirbhísí atá á soláthar trí Ghaeilge ag comhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht?

Bíonn Fheidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte lag ó am go chéile. Tá an-obair á dhéanamh acu ins gach aon slí ach braithim uaireanta go bhfuil easpa polasaí maidir le húsáid na Gaeilge. An bhfuil polasaí á chur i bhfeidhm maidir leis na Gárdaí? Bíonn ana-leisce orm Gaeilge a labhairt sa bheairic toisc go mbraithim nach bhfuil sí acu. Nílím sásta le an Roinn Oideachais agus Scileanna. Freagraítear an fón i mBéarla de

ghnáth. Má leanaim leis an nGaeilge bíonn moill ann sar a thagann duine le Gaeilge. Is olc an scéal é seo. Cloisim mórán daoine ag gearán ar an easpa Gaeilge ag foireann na Roinne áirithe seo - ag gach leibhéal.

5. (b) An bhfuil leasuithe a mholfá a chuirfeadh le héifeachtacht agus le héifeachtúlacht na gcomhlachtaí poiblí sa réimse seo?

Ba cheart go mbeadh sé mar chuid de rialacháin nua san Acht go mbeidh, taobh istigh de 5 bliana, gach seirbhís ar fáil do phobal na Gaeltachta trí Ghaeilg agus na seirbhísí sin a bheith ar chomhchaighdeán leis na seirbhísí a chuirtear ar fáil trí Bhéarla in áiteanna eile. Molaim an Ghaeilge a bheith mar theanga oibre do gach comhlacht poiblí sa Ghaeltacht taobh istigh de 5 bliana. Sa ghearrthéarma tá dianghá le cúrsaí feasachta teanga a sholathár do fhoirne na gcomhlachtaí poiblí atá ag obair sa Ghaeltacht.

Forálacha eile faoin Acht

Tá forálacha eile san Acht a dhaingníonn cearta maidir le húsáid na Gaeilge san Oireachtas, sna cúirteanna agus i gcóras logainmneacha an Stáit.

6. I do thuairimse, an leor na forálacha seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Ní leor na forálacha seo. Ba cheart go mbeadh an Ghaeilge mar theanga oibre ag gach cúirt sa Ghaeltacht ach cead ag baill den phobal láithriú iontu as Béarla más mian leo nó, muna bhfuil Gaeilge nó Béarla acu, i dteanga eile trí ateangaire. Ní hé ról na gcúirteanna an Ghaeltacht a Bhéarlú. INí rabhas riamh sa chúirt áitiúil. Bhí taithí ag muintir an cheantair a gcuid gnó a dhéanamh le dlíodóir i nBéarla amháin toisc nach raibh aon Ghaeilge ag an taon ndlíodóir a bhí ar an mbaile ar feadh na mblianta fada (atá anois ar shlí na firinne). Le fiche bliain anuas tá dlíodóirí ar an mbaile le Gaeilge mhaith. Tá súil agam go bhfuil tionchar aige seo ar an gcúirt áitiúil. Ba cheart go mbeadh breitheamh i gcás a reachtáiltear as Gaeilge nó go dátheangach (Gaeilge/Béarla) in ann Gaeilge a thuiscint agus an cás a éisteacht inti gan chabair ó ateangaire. Shábhálfadh sé seo costais ateangaireachta agus chinnteodh sé triail chothrom.

Comhlachtaí poiblí faoin Acht

Cuireann an tAcht dualgas ar chomhlachtaí poiblí, atá liostaithe faoin Acht, seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge. Tá liosta iomlán na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht ar fáil ag www.ahg.gov.ie.

Tá na comhlachtaí poiblí seo a leanas liostaithe faoin Acht – Ranna agus oifigí Rialtais, údaráis áitiúla, ollscoileanna, institiúidí tríú leibhéal eile, coistí gairmoideachais, an Garda Síochána, an tSeirbhís Chúirteanna, na Coimisinéirí Ioncaim, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, gníomhaireachtaí, boird & cuideachtaí Stáit eile.

7. I do thuairimse, an bhfuil liosta na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht cuí nó an dteastaíonn leasú sa réimse seo?

Ba cheart go dtiocfadh aon chomhlacht gur leis an stát é (bainc, comhlachtaí leath-stáit, srl san áireamh) faoin Acht nó aon chomhlacht a fhaigheann ceadúnas ón stát gníomhú sa tír.

Oifig an Choimisinéara Teanga

Is faoin Acht a bunaíodh Oifig an Choimisinéara Teanga. Is é príomhról na hOifige ná monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an Achta.

8. I do thuairimse, an bhfuil cumhachtaí agus feidhmeanna na hOifige sin dóthanach nó iomarcach agus an dteastaíonn leasuithe orthu?

Ba cheart go mbeidh Oifig an Choimisinéara Teanga mar oifig neamhspleach mar a bhí go dtí seo agus obair mhaith á dhéanamh. Ní chím gur cheart aon athrú a dhéanamh ar sin.

Go ginearálta

9. An bhfuil leasuithe eile a mholfá ar an Acht le cinntiú gur reachtaíocht í atá oiriúnach agus cuí dá feidhm?

Ba cheart go mbeadh rialacháin ann maidir le fógraíocht m.sh. ba cheart go mbeadh 20% den fhógraíocht déanta ag comhlachtaí poiblí sna meáin déanta sna meáin Ghaeilge. Ba cheart lipéadú earraí díolta in éirinn a bheith i mBéarla agus i nGaeilge, ar nós na foláirimh sláinte ar phacáistí tobac. Ní chosnódh seo airgead ar an stát. Ba cheart go mbeadh rialacháin ann go mbeidh líon áirithe daoine i ngach comhlacht poiblí in ann seirbhís a chur ar fáil trí Ghaeilge.

10. Céard iad na seirbhísí trí Ghaeilge a bhfuil éileamh agat féin orthu ó chomhlachtaí poiblí nó an gceapann tú gur cheart tosaíocht a thabhairt dóibh?

Éilím seirbhísí trí Ghaeilge go gach comhlacht poiblí go mbím ag plé leo. Ba cheart go mbeadh na suíomhanna gréasáin ag comhlachtaí poiblí ar fáil trí Ghaeilge.

11. Céard iad na constaicí nó na deacrachtaí a fheictear duit a bhaineann le seirbhísí ar chomhchaighdeán a sholáthar i nGaeilge ag comhlachtaí poiblí?

Easpa cumais sa Ghaeilge. Tá gá le daoine a earcú le Gaeilge agus daoine sa chóras cheana féin a oiliúint. Easpa eolais ag móramh na státsheirbhíseach ar an dtábhacht a bhaineann le seirbhísí a chur ar fáil trí Ghaeilge do phobal na Gaeilge agus Gaeltachta. Ana-ghá le cúrsaí feasachta teanga.

12. Céard iad na leasuithe a mholfá ar an Acht le forbairt a dhéanamh ar sheirbhísí Stáit trí Ghaeilge ar bhonn éifeachtach agus éifeachtúil ó thaobh costais de?

Dá ndéanfaí méid áirithe daoine le Gaeilge a earcú do phoist ins na Comhlachtaí Poiblí, ní bheadh aon chostas sa bhreis ar an Stát ach bheadh sábháilt airgid ann ó thaobh táirgiúlacht agus costais aistriúcháin de.